

Ante KATALINIĆ, *Marija – velika nada Hrvata. Marijina nazočnost u povijesti hrvatskoga naroda*, izdavač: Pokret krunice za obraćenje i mir (Biblioteka *Krunica i život*; 3), Zagreb 1998., 240 str.

O. Ante Katalinić, DI, priznati hrvatski mariolog, autor više od stotinu članaka i studija o Mariji nastojao je – kako to piše nadbiskup Bozanić u uvodu – »dokumentirano pokazati trajnu nazočnost Blažene Djevice Marije u povijesti hrvatskoga naroda« (str. 5). Autor je svoj hrvatski marijanski nazor na svijet stekao proučavanjem djela hrvatskih mariologa isusovca Lovre Grizogona (*Mundus Marianus – Marijin svijet* /3.000 stranica!/) – o kojemu govori i jedno zasebno poglavlje – i pavlina Andrije Eggerera (*Regnum Marianum – Marijino kraljevstvo*). Inače je u dodatku ove knjižice dr. fra Smiljan–Dragan Kožul napisao i riječ o samome piscu kao i o *Pokretu krunice za obraćenje i mir* koji je knjižicu i izdao.

O. Katalinić vidi već od samih početaka prožetost hrvatskog bića Marijinom prisutnošću. Pod njezinom je naime zaštitom započeo narodni život Hrvata. Po dolasku Hrvata na ove naše prostore papin poslanik Ivan Ravenjanin imao je zadaću organizirati vjerski život u Dalmaciji. On je oko godine 624. prenio biskupsko svetište iz porušenog Solina u tvrde zidine Dioklecijanove palače u Splitu gdje je Jupiterov hram i Dioklecijanov mauzolej posvetio Marijinom Uznesenju. Velikim su se Marijinim štovateljima pokazali narodni vladari knez Branimir, knez Mutimir te kraljica Jelena koja je sagradila crkvu Sv. Marije u Solinu koja je služila kao krunidbena bazilika hrvatskih kraljeva. Kralj Petar Krešimir obdaruje zadarski samostan Sv. Marije posjedom, a kralj Zvonimir daje graditi crkvicu sv. Marije u Bisku-

piji kod Knina. Marijina se prisutnost nastavlja i s preseljenjem političkog života u sjevernu Hrvatsku u 12. st. pa se tako uspostavom biskupije u Zagrebu, zagrebačka prvostolnica posvećuje Marijinu Uznesenju. Od 16 naših katedrala, šest ih je posvećeno Mariji. O svakoj se od njih, kao i o svim većim i značajnim Marijinim crkvama diljem hrvatskog prostora u ovoj knjižici može ponešto saznati.

Četvrti dio ove knjižice donosi dva prastara prekrasna Marijanska teksta. Prvi od njih naziva se *Kijevski listići* iz 12. stoljeća. Riječ je o fragmentu sakramentara koji potječe iz 10. stoljeća. Tu nam je sačuvana najstarija molitva Mariji na starohrvatskom jeziku, pisana glagoljicom. Druga je molitva iz 14. stoljeća, pisana latiničnim pismom pod naslovom *Gospina molitva ili Šibenska molitva*.

U sljedećem se poglavlju ukratko kronološki opisuju marijanska svetišta sjeverne i južne Hrvatske koja su ujedno i prošteništa: od prasketišta u Solinu iz 10. stoljeća, Gospe Remetske, Gospe Trsatske, Gospe Olovske te mnogih svetišta nastalih za vrijeme turskih vremena, pa sve do Crne Gospe u Subotici. Poslije će u 12. poglavlju autor ukratko opisati i Gospina svetišta novijeg datuma.

Gospa je povjerenje i odanost Hrvatskog naroda nagradila svojom zaštitom, i to po izabranicima koji su redom bili veliki njezini štovatelji. O tome je riječ u šestom i sedmom poglavlju ove knjižice. Sve velike pobjede protiv osvajača – od velike pobjede kod Korčule na Veliku Gospu 1571., pobjede kod Sinja 1715. pa sve do najnovijeg oslobođenja starohrvatskog Knina 1995. dogodile su se na Gospine blagdane. Petar Berislavić, Toma Erdödy i mnogi drugi branioci Hrvatske protiv Turaka bili su redom veliki Marijini štovatelji. Obitelj

Zrinsko-Frankopanska (8. poglavlje) također je bila odana Mariji, kako to dokazuje molitvenik Katarine Frankopan *Raj duše*, tiskan u Padovi 1560.

U dvama je narednim poglavljima riječ o prvim Marijinim životopisima i mariologijama, počevši od kraćih traktata pa sve do spomenutog djela Lovre Grizogona i napokon prve hrvatske mariologije koju je godine 1899. izdao Ivan Bujanović.

Kardinal Alojzije Stepinac, naš novi blaženik, govorio je da se ne boji za budućnost našega naroda dok bude štovao Majku Božju. Ova knjižica, obogaćena vrijednim znanstvenim izvorima nakon svakog poglavlja, može se čitati i kao pobudno duhovno štivo. Ona je tako pravi prinos Gospinom štovanju u našem narodu. Završimo ovaj kratki prikaz našom najstarijom molitvom Mariji, koja u današnjem hrvatskom jeziku glasi: *Štiti, Gospodine, sluge svoje miroljubivim odredbama i nas koji se pouzdajemo u zagovor Blažene Marije, učini sigurnim pred svim našim neprijateljima. Po Gospodinu našem...*

Vinko MASLAĆ

Brian DAVIES, *Uvod u filozofiju religije*, »Biblioteka Scopus«, Zagreb, 1998. Preveli s engleskoga (*An Introduction to the Philosophy of Religion*, Oxford University Press, Oxford/New York, 1982.) Tomislav Bracanović i Damir Buterin.

U »Biblioteci Scopus« ove se godine pojavio prijevod knjige kakva se u nas rijetko može vidjeti na hrvatskom jeziku. Autor Brian Davies, profesor filozofije i teologije, ravnatelj Dominikanskih studija u Oxfordu (1993.) izdao je još 1982. tekst koji je ove godine (1998.) u

nas objavljen u prijevodu. Međutim, isti je autor, pod istim naslovom i s gotovo istim poglavljima objelodanio drugo izdanje 1993. godine. Sam kaže da je to temeljito prerađeno prvo izdanje tako da bi se, zapravo, moglo govoriti o novoj knjizi. K tome dodao je puno bogatiju, i, naravno, suvremeniju bibliografiju kao i novo kazalo pojmova. Dok se radujemo prijevodu prvog izdanja njegove knjige, možemo žaliti što nije namjesto njega odmah prevedeno drugo. Prevoditeljima ostaje zahvala za prijevod prvog izdanja, ali i izazov da prevedu i drugo koje je vrednije barem pod dva vidika: uvrštene su novije diskusije o predmetu, a uočljiva je i veća dozrelost autora u bavljenju ovom tematikom.

Kad se pogledaju poglavlja ove knjige koja bi trebala biti uvod u filozofiju religije, pomišlja se da bi mogla nositi neki drugi naslov. Gledana pod tim vidikom, knjiga je više neka filozofija o Bogu nego li dostatan uvod u filozofiju religije. Tekst se većim dijelom bavi mogućnošću dokazivanja ili opovrgavanje tvrdnje Božje opstojnosti te uvjetima pristupa tom pitanju kao i posljedicama pozitivnog ili negativnog odgovora. Tako se nižu poglavlja: Verifikacija i falsifikacija; Govor o Bogu; Bog i zlo; Ontološki dokaz; Kozmološki dokaz; Dokaz iz uređenosti; Iskustvo i Bog; Božji atributi – vječnost, sveznanje; Moralnost i religija; Čudo te Život nakon smrti.

S druge pak strane, čitatelj naviknut na, recimo tako, kontinentalnu filozofiju i njezin tradicionalni način metafizičkog pristupa spomenutim temama može se osjetiti dvostruko prevaren. Naime, držat će da su se iste teme dublje i preciznije obrađivale u spomenutoj tradiciji te da su u ovoj knjizi svedene na jezik primjeren nečem drugom a ne tako dubokom iskustvu i uvidima čija